

Kloorianisoliien määrittäminen sisäilmasta

Jani Mäkelä, Tiina Kanninen ja Marja Hänninen
Sisäilmastoseminaari 2019

Kloorianisolit

- // mikrobien tuottamia VOC yhdisteitä kloorifenolipohjaisista puunsuoja-aineista, joita on ennen käytetty estämään puun lahoamista, sinistymistä ja homeen muodostumista
 - // kloorifenoleja käytetty Suomessa pääosin vuosina 1930-80 (kauppanimi KY-5) Erilaisia käyttötapoja ovat olleet mm. painekyllästys ja maalaus.
 - // mm. kattotuoleissa, runkorakenteissa ja ikkunakarmeissa painekyllästyksellä ja maalauksella
- // muodostumisen edellytykset ovat kosteus, mikrobit ja kloorifenolit
- // löytyminen ei välttämättä indikoi vakavia kosteus- tai homeongelmia rakennuksessa
- // useimpien kloorianisoliin hajukynnys on hyvin matala

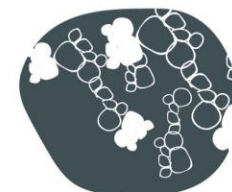
Tutkimuksen tarkoitus

- // kloorianisoleista ei arvella nykytiedon mukaan olevan toksikologista varaa mitatuilla pitoisuuksilla
- // kuitenkin paha, tunkkainen haju, joka usein tulkitaan homeen hajuksi, aiheuttaa huolta tilan käyttäjissä
- // Tutkimuksen tavoitteena oli kehittää näytteenotto- ja analysointimenetelmä, jolla olisi mahdollista todentaa kloorianisoliin esiintyminen sisäilmassa
- // määrittämissä rajojen tuli olla alle ilmoitettujen hajukynnysarvojen.

Käytetyt kloorianisolikongeneerit

	CAS #	molekyylipaino
2,6-dikloorianisoli	1984-65-2	177,03
2,3-dikloorianisoli	1984-59-4	177,03
2,4,6-trikloorianisoli	87-40-1	211,49
2,3,6-trikloorianisoli	50375-10-5	211,49
2,4,5-trikloorianisoli	6130-75-2	211,49
2,3,4-trikloorianisoli	54135-80-7	211,49
2,3,5,6-tetrakloorianisoli	6936-40-9	245,92
2,3,4,6-tetrakloorianisoli	938-22-7	245,92
2,3,4,5-tetrakloorianisoli	938-86-3	245,92
pentakloorianisoli	1825-21-4	280,36
2,4,6-trikloorianisoli D5	352439-08-8	216,45

Aineisto ja menetelmät

- // kirjallisuuden perusteella päätettiin testata kahta eri lähestymistapaa näytteenottoon
 1. näytteenotto XAD[®]-adsorbenttiin, uutto dikloorimetaanilla ja analysointi GC-MS:llä.
 2. näytteenotto TENAX TA[®]-adsorbenttiin ja näytteen analysointi suoraan adsorbentista TDU-GC-MS-menetelmällä.
- // Laskettiin määrittämissuhteet oletettua näytetilavuutta kohden standarditasoista asettamalla määrittämissuhteen S/N suhteeksi 6

Menetelmien määrittämissrajat

	määrittämissraja $\mu\text{g}/\text{m}^3$		
	XAD [®] -menetelmä	TENAX-TA [®] -menetelmä	Hajukynnys
	500 litran näyte	12 litran näyte	$\mu\text{g}/\text{m}^3$
2,6-dikloorianisoli	<0,007	<0,002	0,60
2,3-dikloorianisoli	<0,003	<0,002	17
2,4,6-trikloorianisoli	<0,007	<0,003	0,005
2,3,6-trikloorianisoli	<0,01	<0,005	0,03
2,4,5-trikloorianisoli	<0,006	<0,003	5,1
2,3,4-trikloorianisoli	<0,006	<0,003	30
2,3,5,6-tetrakloorianisoli	<0,003	<0,001	3,9
2,3,4,6-tetrakloorianisoli	<0,003	<0,002	0,01
2,3,4,5-tetrakloorianisoli	<0,005	<0,001	5,7
pentakloorianisoli	<0,002	<0,001	2,2

Menetelmän kehitys (TENAX-TA[®]-menetelmä)

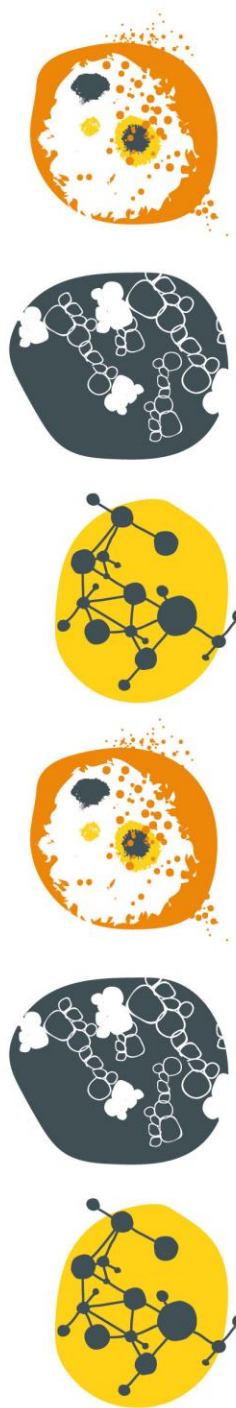
- // Kaikkien kongeneerien vasteiden havaittiin olevan lineaarisia pitoisuusalueella 0,1-0,4 ng/putki.
($R^2 > 0,995$)
- // Koska pitoisuudet todellisissa näytteissä pieniä, tämän todettiin riittävän.
- // Analysointi SIM-moodissa spesifisillä ioneilla => selektiivisyys riittää.
- // TENAX-TA[®] adsorbentin kapasiteetti riittää suurimman standardin pitoisuustasolla.

Menetelmän kehitys (TENAX-TA[®]-menetelmä)

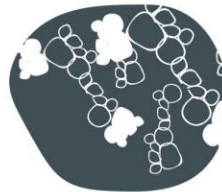
// Näytteenoton toistettavuus määritettiin kuudella rinnakkaisella näytteellä todellisesta kohteesta.

Tulos, µg/m ³	näyte 1	näyte 2	näyte 3	näyte 4	näyte 5	näyte 6	RSD
2,4,6-trikloorianisoli	0,0032	0,0040	0,0032	0,0036	0,0031	0,0032	9,7
2,3,4,5-tetrakloorianisoli	0,0074	0,0072	0,0073	0,0078	0,0075	0,0078	2,9
näytetilavuus (litraa)	12,2	12,0	12,0	11,4	12,0	11,4	

Todellisista kohteista otettujen näytteiden tulokset

Tulos, $\mu\text{g}/\text{m}^3$							
kohde nro.	1	2	3	4	5	6	7
2,6-di	<0,002	<0,002	<0,002	<0,002	<0,002	<0,002	<0,002
2,3-di	<0,002	<0,002	<0,002	<0,002	<0,002	<0,002	<0,002
2,4,6-tri	<0,003	<0,003	<0,003	0,004	<0,003	<0,003	<0,003
2,3,6-tri	<0,005	<0,005	<0,005	<0,005	<0,005	<0,005	<0,005
2,4,5-tri	<0,003	<0,003	<0,003	<0,003	<0,003	<0,003	<0,003
2,3,4-tri	<0,003	<0,003	<0,003	<0,003	<0,003	<0,003	<0,003
2,3,5,6-tetra	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
2,3,4,6-tetra	<0,002	<0,002	<0,002	<0,002	<0,002	<0,002	<0,002
2,3,4,5-tetra	<0,001	<0,001	<0,001	0,008	<0,001	<0,001	<0,001
penta	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
näytetilavuus (L)	11	12	11	11	12	12	12

Johtopäätökset

- // Tässä tutkimuksessa kehitettiin näytteenotto- ja analysointimenetelmä tietyille kloorianisolikongeneereille
- // Menetelmän näytteenotto on hyvin yksinkertainen ja verrattavissa esim. VOC-näytteenottoon
- // Menetelmän määrittämissä rajat ovat useita kertaluokkia pienemmät kuin useimpien kloorianisoliin hajukynnykset ja myös pienimmän hajukynnyksen omaavalla 2,4,6-trikloorianisolilla päästiin määrittämissä rajassa alle sen hajukynnyksen.
- // Todellisten kohteiden analyysitulosten perusteella voidaan erottaa kohde, jossa on kloorianisoliin aiheuttama hajuhaitta.
- // Menetelmä tarjoaa näin rakennusten tutkijoille työkalun todentaa/poissulkea ns. mummonmökkin tai vanhan talon hajun aiheuttaja

KIITOS!

